

ULUSAL EGEMENLİK VE ATATÜRK

Prof. Dr. Metin AYIŞIĞI

Balıkesir Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

FEF, Tarih Bölümü Başkanı

Konuya öncelikle milletin tanımı ile başlamak yerinde olacaktır. "Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan; beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatta samimi olan; ve sahip olunan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden vücuda gelen cemiyete millet" denir (1).

Bir devletin dayandığı esaslar "bağımsızlığı tam" ve "kayıtsız şartsız millî egemenlikten ibarettir (1923) Gazi M. Kemal (2). Türk milleti, halk yönetimi olan Cumhuriyetle yönetilen bir devlettir. Devlet dediğimiz zaman, her şeyden önce bir insan topluluğu, bir millet varlığı anlaşılır. Millî egemenlik veya millî hâkimiyet iç görünüşü itibariyle milletin kendi kendini idare etmesi, kendine hükümet edecek heyeti seçmesi anlamına gelir.

Bilindiği üzere egemenliğin hukukta iki görünümü vardır: Dış görünüşü ile millî egemenlik, milletin özgür ve bağımsız yaşamasını, dışa karşı millet birliğini ve bütünlüğünü belirtir. Kurtuluş Savaşında Türk Milleti, "Ya istiklâl ya ölüm" sloganını haykırdığında devletin tam bağımsızlığını bütün dünyaya karşı açıklamıştır.

İç görünüşü itibariyle millî egemenlik, demokratik rejimi yani egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu ifade eder. Devletin ülke sınırları içinde en üstün ve yüksek, hiçbir kurumla paylaşılabilen, devredilemeyen, aslı, kayıtsız ve şartsız, iktidarını ifade eder. Ancak bu iktidar keyfi değildir; hukuk kurallarıyla ve en başta anayasanın hükümleriyle kayıtlıdır. Devlet iktidarının kaynağını izah bakımından tarihen öne sürülmüş temel görüşler arasında, yeni Türk Devletin dayandığı esas, millî egemenlik olmuştur.

Millî Egemenliğin çok kısa olarak anlamı ise şudur: Egemenliğin tek, meşru kaynağı ve sahibi millettir. **Yöneticiler ancak egemenliği kullanmak yetkisine sahip olabilirler.** Böyle olunca da egemenliği ancak milletin temsilcileri marifetiyle kullanabilirler. Böylece millî egemenlik, millî temsil ilkesiyle birleşmiş olur.

Millet iradesi, fertlerin diğer deyimle bireylerin iradelerinin bir araya gelmesinden, kaynaşmasından, sentezinden oluşmaktadır. Millî egemenlik milletleşme olayına bağlı olarak, milletin bölünmez iradesidir.

Devletin sahip olduğu kuvveti ifade ederken, bu kuvveti kendine özgü diye niteliyoruz. Gerçekten devleti oluşturan milletin bağrında egemen olan kuvvet, bireysel olarak hiç kimse tarafından verilmiş değildir. Siyasal egemenlik, devlet kavramında kendiliğinden mevcuttur ve devlet, onu halk üzerinde uygulamak ve milleti dıştan öteki milletlere karşı savunmak yetkisine sahiptir.

Bu siyasal egemenlik ve kudrete "*irade veya egemenlik*" denir. Madem ki devlet, bir buyruk, bir egemenliğe sahiptir, onu ifade ve yerine getirmek için birtakım vasıtalara ihtiyacı vardır. Bu vasıtaları kapsayan devlet teşkilâtında millet meclisi ve hükümet teşkilâtı esastır. Devlet, bir hukuksal kavramdır. Gerçekte yönetenler, egemenliği kullanırlar. O hâlde, devlette yönetenler kimler olmalıdır? Siyasal kuvvetin geçerli ve doğru olabilmesi için, devletin soyut egemenliği, gerçekten kime verilmelidir? İşte bu sorulara cevap veren, demokrasi prensibidir.

Bu bakımdan egemenlik birdir, parçalara ayrılamaz ve egemenliğin ifade ettiği ortak irade, onun sahibi olan ortak kişilik millet tarafından, hiçbir vakit, başkasına devredilip bırakılamaz (3).

Atatürk, vatan toprakları üstünde "TÜRKÜM" diyen her insanın ayrıcalıksız ve sınıfsız kaynaşmış bir Türk ulusunu temsil ettiğini ve ulusa "TÜRK ULUSU" denileceğini ısrarla bıkmadan, usanmadan tekrarlamıştır. "EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ ULUSUN OLACAKTIR." Ulusun elinden hiçbir güç, hiçbir iç ve dış kuvvet bu hakkı alamayacaktır. Ulus öylesine eğitilecektir ki, bu kutsal varlığı büyük bir titizlik ile gereğinde canı pahasına koruyacaktır.

Bugün ulus ya da millî devlet dediğimiz zaman, "Kuruluş bakımından, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün teşkil eden, dünya görüşü yönünden de milliyetçiliği (ulusçuluğu) esas bilen, yani başka milletlerin varlığına saygı gösteren ve kendi varlığına saygı isteyen, emperyalizmi reddeden devlet" akla gelmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, bir "ulus devlet" tir. Çünkü, sınırları "ulusal sınırlar" dır. Bu sınırlar, 1918 yıkıntısı sonucunda, "gerçekçi" ve "millî" liderinin "Misâk-ı Milli" ile tespit ettiği "anavatan"ın, "fiili" ve "doğal" sınırlarıdır. Özellikle ve önemle belirtilmesi gereken bir diğer konu da şudur: "Ulusal devlet" in vazgeçilmez ve birbirini bütünleyen iki ana ilkesi, "antiemperyalizm" ve "tam bağımsızlık" tir.

Bu bağlamda, sınırların artık önemini yitirdiği, daha çok mikro milliyetçiliğin, etnik ve dinsel kimliğin ortaya çıkarılmasının gerektiği, gerek mikro milliyetçiliğin, gerek kökten dinciliğin ülkemizde alevlendirilmek istendiği gerçekleri, "ulus devlet" in yukarıda belirtilen ana unsurları karşısında, bu ve benzeri faaliyetlerin niyet ve maksatlarını ortaya koymaktadır.

Böylece, "ulusal sınırlar" ın değişmezliği unutturularak, "ulusal devlet" in bölünmez bütünlüğü yok edilecektir. Mikro milliyetçilik ile "ulusal nüfus" dağıtılacaktır. Böylece, etnik ve dinsel kimliğin ortaya çıkarılması ile "ulusal kimlik" silinecektir. Böylece, kökten dincilik alevlendirilerek, "ulusal egemenlik" ortadan kaldırılacaktır. Açıklıkla görülmektedir ki, niyet ve maksat "ulus devlet" yapısını yıkmaktır.

Ulu Önder Atatürk, ulusçuluğu; Ulusal Ant (Misâk-ı Milli) sınırlarının belirlediği Türk vatanında, aynı uzun ve ortak geçmişin ortak dil, ülkü ve kültür birlikteliğinin oluşturduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türk halkının, tam bağımsız ve onurlu yaşamı, ana öge olarak algılayan birlikteliği olarak açıklamıştır.

Atatürk ulusçuluğunun özü içeriye karşı, eşitlikçi, özgür bir Türkiye, dışa karşı, tam bağımsız bir Türkiye'dir. Tam bağımsızlıktan amaç siyasal, tutumsal, toplumsal ve kültürel bağımsızlıktır.

O'nun, ulusçuluk anlayışı, ülke içinde etnik ayrımcılığa izin vermeyen, Anadolu kültür mozaiğini, bir bütün olarak kucaklayan görüşü yansıtmakta, öte yandan, ırkçılığı, Panislamizm ya da Pantürkizmi, eş anlatımla, ümmetçiliği ve kafatasçılığı kesinlikle reddetmektedir. Ayrıca geçmiş Osmanlı döneminin, ulusal bağımsızlığı ortadan kaldıran, devleti dışa karşı (iktisadi açıdan) bağımlı kılan her türden müdahalelere de karşıdır. Bu nedenledir ki kapitülasyonlar tümüyle kaldırılmış, devletin varlığını ipotek altında tutan ve Osmanlıyı yarı sömürge durumuna getirmiş olan Düyûn-u Umumiye (Genel Borçlar) kurumunu tasfiye etmiş, yabancı sermaye tekeli tümüyle yok

etmek için özel sermayenin olabildiğince millileştirilmesini sağlamıştır.

Bu görüşlerle, Atatürkçü milliyetçi görüşün, uluslararası bütünleşmeye karşı olduğu biçiminde ortaya atılan savların, ne kadar sığ ve dayanıksız olduğu da ortaya çıkmaktadır. Ulu Önder Atatürk, uluslararası bütünleşmeye değil, devletin bağımsızlığını zedeleyen uluslararası tekelleşmelere, sömürüye, kişiliksiz, onursuz, küçük düşürücü ilişkilere karşıdır. Yüce Önder, uluslararası ilişkilerde, devletlerin eşit koşullar altında, birikteliğini öngörüyor, dış politikasını buna göre düzenlemiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin tam bağımsızlığı işte bu düşüncelerle, Lozan'da, tüm uygar dünyaya kabul ettirilmişti.

Daha sonraki yıllarda çeşitli vesilelerle dile getirilen "Yurtta Barış, Cihanda Barış" özdeyişi bu görüşün bir başka açıklamasıdır. Ulu Önderin, bu kişilikli, onurlu ve saygın dış politikası, daha sonraki yıllarda bağımsızlığını kazanmak üzere eyleme geçen ulusların ortak paydasını oluşturmuştur. Bu düşünce, Ulu Önderin, özgün ideolojisinin evrenselleşmiş boyutudur.

Millî Egemenliği Zorunlu Kılan Nedenler

Bugün gelinen nokta, Cumhuriyet güçlerinin, Kuvâ-yı Milliye ruhuyla Müdafaa-i Hukuk ilkesini yeniden düşünmeye başladığı bir noktadır. Bu nokta, belki de ulus devletimizin emperyalizmle mücadelesinin son raundu, Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesiyle, milletiyle bölünmez bir bütün olduğunun ve asla parçalanamayacağının son kez hatırlatılması olacaktır. Türkiye'ye Sevr koşullarının yeniden dayatılmak istendiği düşüncesine katılmamak mümkün müdür? Sevr, bir sürecin sonuçlandırılmamış sonucudur.

Bu uygulama, 1683 II. Viyana bozgunu ile başlatıldı ve ilk safhası, 235 yılda, 1918'de İstanbul Boğazı'nda tamamlandı. Sevr, ikinci safhanın da tamamlanması ile planın sonucunu sağlayacak şekilde düzenlenmişti. Hem de Türk'ü Anadolu'dan "kovacak" değil, orada "boğacak" şekilde. Sevr haritasını hatırlayın, Anadolu'nun ortasında bir avuç toprak parçasında sıkıştırılmış Türk toplumu, kuzeyde Pontus, doğuda Ermeni, güneyde Ermeni, Fransız ve İtalyan, Batıda Yunanistan. Tam bir kısıp; kurtuluş adeta imkansız, yok edilme kaçınılmaz.

Ama, bir asker, Sakarya Nehri'nin doğu yamaçlarında, yumruğunu havaya kaldırarak haykırdı, "Hatt-ı müdafaa yoktur, Sath-ı müdafaa vardır; O sath bütün vatandır." Ve bu haykırış aynı zamanda Sevr'in çöküşüne işaret etti.

Öngörülebilecek çözüm; devlet yönetimine, toplumsal menfaatlere yönelik bir anlayış getirerek, halkımızın maddi ve manevi yönden tatmin ve ikna edilmesi suretiyle, geniş bir "toplumsal uzlaşma ve uyumu" sağlamak ve buradan alınacak "güç ve irade" ile çok daha "kişilikli bir dış politika" yürüterek "ulusal çıkarları" ön plana çıkarmak ve gerçekleştirmektir.

Mustafa Kemal o günlerde Türk ulusunun büyük bir ulus olduğunu gündeme getirmekte, ulusal bilinci yaratmaya çalışmaktadır. Bu bilinci yaratmadan, halkı kazanmadan hiçbir şeyin başarılamayacağını çok iyi bilmektedir. Ulusu savaşa hazırlamak için, ona 'kendi diliyle seslenmek' gerekiyordu. Mustafa Kemal bunu yapmıştır.

19 Mayıs 1919'da dayanabileceği tek güç vardır: Halk. Ordunun elinden silahları alınmış, limanlara el konulmuş,

Anadolu'nun her köşesi kuşatılmıştır. Halka sarılmaktan, halka güvenmekten başka çıkar yol yoktur. Yeni devleti kuracak olan halktır. Halk bilinçlendiği takdirde savaş kazanılabilecektir. Mustafa Kemal bunu gerçekleştirmiştir.

Meclissiz yapamayan bir devlet adamıdır. Hiçbir zaman tartışmaktan korkmamıştır. Tüm işleri kurultaylar (kongreler) ve Meclislerle yürütmüş, tüm kararlar kongre ve Meclisten geçmiştir. Kanun hükmünde kararnameler ise hiç olmamıştır. Mustafa Kemal'e göre kurultay ve Meclis demek, ulus demektir. Bu nedenle önce Erzurum ve Sivas kongrelerini gerçekleştirmiş, sonra da TBMM'yi kurmuştur. "Kongre ve Meclisle iş yapamayız, tartışmalara boğuluruz; işleri ordu ile yapalım" diyenlere şu cevabı vermiştir: "Önce Meclis, sonra ordu. Bence Meclis, bir teori değil, bir gerçektir. Ve gerçeğin en büyüğüdür. Ordu demek, yüz binlerce insan ve milyonlarca servet demektir. Bunu ancak ulusun kararı ve kabulü meydana çıkarabilir." Bilindiği gibi ulusun kararı ve kabulü demek, ulusal egemenliğe saygı demektir, cumhuriyet demektir, demokrasi demektir.

Birinci TBMM'nin ideolojisi, Müdafaa-i Hukuk ideolojisi idi. Bunun da özü, **Ulusal Egemenlik ve Tam Bağımsızlık** idi. Tam bağımsızlık ruhu ise, Kuvâ-yi Milliye Ruhudur. Kuvâ-yi Milliye "Ulusal Güçler" demektir, Kuvâ-yi Milliye onur demektir. Tam bağımsızlığın ruhudur O.

Atatürk, millî bağımsızlık mücadelesinin başarıya ulaşmasını sağlamak için, tek çözüm yolu olarak milletin azim ve kararını, milletin egemenliğini, milletin iradesini dikkate alarak, yeni kurulan Devletin millî egemenlik, millî irade gibi esaslara dayanmasını gerekli görmüştür.

1919 Amasya Bildirisi ile ilân olunan, "**Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır**" parolası Erzurum ve Sivas Kongrelerinden geçerek, 23 Nisan 1920'de kurulan T.B.M.M.'nin ve yeni kurulan devletin temel dayanağı olmuştur. Egemenliğin padişaha değil, bir sınıf veya zümreye değil, Türk Milletine ait olduğu gerçeğini devlet hayatımıza kazandıran Atatürk olmuştur.

O'na göre, "Toplumda en yüksek hürriyetin, en yüksek eşitlik ve adaletin devamlı şekilde sağlanması ve korunması ancak ve ancak tam ve kesin manasıyla millî egemenliğin kurulmuş olmasına bağlıdır. Bundan dolayı hürriyetin de, eşitliğin de, adaletin de dayanak noktası millî egemenliktir." (4).

Atatürk, "Millî egemenlik öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar yanar, yok olur. Milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yıkılmağa mahkûmdur" demiştir (5).

Ülkemizde, Kurtuluş Savaşı ile birlikte millî egemenlik kavramı ortaya çıkmış ve 20 Ocak 1921'den itibaren yürürlüğe giren bütün anayasa niteliğindeki metinlerde millî egemenlik anlayışı hâkim olmuştur.

Atatürk, gençlik çağlarından itibaren incelemeler yapan seçkin bir fikir adamı idi. O, Meşrutiyet döneminin en ilginç yazarlarından Dr. Abdullah Cevdet ve Ziya Gökalp dahil, pek çok Türk ve yabancı yazarın dil, tarih, felsefe, ekonomi ve askerlik gibi konularda çok sayıda kitabını okumuştur. Bunların çoğunu, sonuna kadar inceleyip notlar almış, sorular tespit etmiş, büyük ilgi ve dikkatle okumuştur.

19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkan Mustafa Kemal, o günlerde millî kurtuluş konusundaki dağınık fikir ve hareketlerin

örgütlenmesi çabası içinde şu kararı almıştı: "Anadolu'dan idare edilecek bir hareketin başına geçmek". Atatürk, bu görüşünü sonradan Büyük Nutku'nda "Bir tek karar vardı. O da millî egemenliğe dayanan, kayıtsız, şartsız, bağımsız bir devlet kurmak" şeklinde özetlemiştir.

Daha Millî Mücadeleye başlamadan önce, Birinci Dünya Savaşı'nın felaketli sonuçlar doğurduğu günlerde, Atatürk için Türk gençliği başlıca umut kaynağı idi. Atatürk'ün Türk gençliği ile ilgili görüşlerini açıklayan en eski belge, 1918'de kendi el yazısı ile yazdığı şu satırlar vardır :

*"Her şeye rağmen muhakkak bir ışığa doğru yürümekteyiz.
Bende bu imanı yaşatan kuvvet, yalnız aziz memleket ve milletim
Hakkındaki sonsuz sevgim değil, bugünün karanlıkları,
ahlâksızlıkları, şarlatanlıkları içinde sırf vatan ve hakikat aşkıyla ışık
serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik görmemdir." (6)*

Millî Mücadele Yıllarında Millî Egemenlik İlkesinin Yeri ve Tarihi Gelişimi

Ancak merkezden düzenlenen bir hareketin ve planlı çalışmanın, güçlük ve sıkıntıları yenip vatani kurtarabileceği inancı Kongrenin ana temasını ve havasını teşkil etmiştir.

11 Eylül 1919'da Umumi Kongre tarafından ilân olunup "Sivas Kongresi Beyannamesi" adı ile anılan ve Kongrede alınan kararları ortaya koyan belge, o zaman temelleri atılmakta olan millî devletimizin ideolojisi ve hedefi bakımından önemlidir.

Bu beyannameye göre: Esas olan Kuvâ-yı Milliye'yi âmil ve ulusal iradeyi hâkim kılmak şarttır. Memleketin herhangi bir parçasına karşı olacak müdahale ve işgale; bilhassa vatanımızda bağımsız bir Rumluk ve Ermenilik teşkili gayesine yönelik harekate karşı hep birlikte müdafaa ve mukavemet esası kabul edilmiştir. Geçmişte olduğu gibi aynı vatan içinde birlikte yaşadığımız bütün unsurların hakkı saklıdır. Ancak bunlara siyasi hakimiyet ve dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilmeyecektir.

Milletlerin kendi kaderlerini bizzat tayin ettiği bu devirde, hükümetin de ulusal iradeye tâbi olması zaruridir. Çünkü ulusal iradeye dayanmayan herhangi bir hükümetin kendince aldığı kararlara millet boyun eğmediği gibi, haricen de muteber olmadığı ve olmayacağı şimdiye kadar sabit olmuştur: Dolayısıyla hükümetin Ulusal Meclisi hemen toplaması ve bu suretle millet ve memleketin kaderi hakkında alacağı bütün kararları Ulusal Meclisin denetimine arz etmesi mecburidir.

Kongre Başkanlığına seçilen Mustafa Kemal için konu, Erzurum Kongresi Nizamnamesi ve esas gayelerini kabul etmek, Vilayât-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile Heyeti Temsiliye'yi bütün vatani kapsayacak yetkilerle donatarak, millî bir teşekküle ve organa vücut vermektir.

Sivas Kongresi 12 Eylül 1919'da çalışmalarına yön vermiş, Kongre çalışmaları sonucunda yayınlanan ve 10

maddede hülâsa edilebilecek beyanname kararları arasında "Merkezi Hükümetin Millî İradeye tâbi olması" ve "ancak istiklâl ve milliyet esasına saygı gösteren dış yardımların kabul edilmesi" gibi önemli hususlara yer verilmiştir. Esasen Mustafa Kemal'in plânının temel unsuru, Millî Mücadele Hareketini halka mal etmek ve liderliğe seçimle gelmek idi.

Yalnız orduya dayanarak idareyi ele geçirmek, belki kestirme, fakat zararlı ve tehlikeli bir yol olacaktı. Balkan Harbinden beri, ordunun politikaya karışması aleyhinde kuvvetli bir cereyan belirmişti. Her ne kadar ordu politize olmuş idiyse de, subayların bir kısmı ordunun politikadan çekilmesi fikrine inanmaktaydılar. Bu itibarla orduya açıkça bir ihtilâl davranışına sokmak, çeşitli ihtilâflara ve tehlikeli bölünmelere sebep olabilirdi.

İşte Atatürk'ün Millî Mücadeleyi ve Anadolu İhtilâlini halka mal etmek çabası içinde, Müdafaa-i Hukuk Teşekküllerine eğilmesi ve onları Erzurum ve Sivas Kongrelerinde bir araya getirmesi büyük sezgi ve yanılmaz metodunun yeni ve başarılı sonuçları olmuştur.

Atatürk'ü yanlış anlayan veya kasten yanlış anlatmak isteyenlere hatırlatılması gereken gerçek şudur: Atatürk Millî Mücadeleye "**Millî Egemenlik**" bayrağı ile başlamış, daha Erzurum Kongresi'nden itibaren, "**Millî İradenin** başlıca güç kaynağı" olduğunu ilân etmiş bir liderdir. Atatürk tek şahıs saltanatından millî hâkimiyete geçişin önderidir. Bu itibarla millet hâkimiyetini reddeden her türlü diktacı görüş Atatürkçülüğe aykırıdır. Atatürk diktatörlük özlemi çekenlerin değil, Türkiye'de Millî İradeyi hâkim kılmak isteyen demokrasi taraftarlarının önderidir. Atatürk, annesinin mezarı başında, "Millet hâkimiyeti uğruna canını vermeye" vicdan ve namusu üzerine yemin etmiş insandır.

Türk Devletinin Esas Teşkilâtı

20 Ocak 1921 tarihinde hazırlanan ilk Anayasaya göre, hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir. Halkın kendi kaderini kendisinin tayin etmek hakkıdır. Kanun yapmak ve yürütmek yetkileri, millî camiayı temsil eden T.B.M.M.'de toplanıp tecelli etmiştir. 1921 Anayasası ile Amasya genelgesinden itibaren gelen ve yerleşen bir ruh ve kanaat resmî bir nitelik kazanmış ve bu Anayasa metni ile hukuki hüviyete bürünmüştür.

1924 Anayasasının 3. Maddesinde yer alan "Egemenlik, kayıtsız şartsız Türk Milletindedir" ifadesi, tarihi kaynağını Amasya genelgesinde, Erzurum ve Sivas kongreleri kararlarında ve 1921 tarihli Anayasada bulmaktadır. Bu prensip bir realitenin, bir ihtiyacın ve bir zaruretin ifadesidir. Millî egemenlik prensibinin nasıl bir realiteye ve ihtiyaca cevap verdiği İstiklâl Mücadelesinin tarihi seyri içinde açıkça görülmektedir. Türk İstiklâl Mücadelesi tarihinde, millî egemenlik ve siyasal bağımsızlık milletçe egemenliği ifade eden bir prensip olmuştur. Millî egemenlik prensibi bütün istiklâl mücadelesi esnasında, Türk milletinin manevi dayanağı olmuş, birliğine esas teşkil etmiştir. Milletnin manevi kuvvet ve azmi, bu prensipten doğmuş ve gelişmiştir.

Seçimin esaslı yönü, vatandaşın seçimde oyunu kullanması hakkıdır. Hak, yasanın saygın gördüğü bir fikri ifade ve anlatma yeteneğidir. Seçim, *millî egemenlik prensibinin fiilen uygulaması* olduğundan buna katılmanın her vatandaş için hak olduğu meydandadır. Seçimin hak olduğu kuramı, millî egemenliğin ifadesidir; millî egemenlik, ayrıcasız olarak vatandaşların genel topluluğundadır. Seçim hakkının bütün vatandaşlarca uygulanmasına yasal olarak hiçbir engel bulunmaması gerekir. Millî egemenlik, toplumun yalnız bir kısmının lehine parçalanamaz.

Millet adına mutlak egemenliğe sahip olan Büyük Millet Meclisi bile Anayasaya uymayan bir yasa yapamaz. Bu yasanın hiçbir maddesi, hiçbir sebep ve bahane ile ihmal veya değiştirilemez. Eğer devlet ve milletin yararına olarak Anayasanın bir yerinin değişmesi gerekirse bunun, başka yasaların değiştirilmesine benzemeyen daha başka, daha kuvvetli bir yöntemi vardır. Bu yöntem yolundan gidilerek gerek görülen maddeleri Büyük Millet Meclisi tarafından değiştirilir. Fakat bizim Anayasamızın birinci maddesi hükmünü, Büyük Millet Meclisi'nin dahi değiştirme yetkisi yoktur (7).

O madde şudur:

Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir. Ve üstelik Anayasanın 4. maddesindeki esaslar gereği, Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm değiştirilemez ve değiştirilmesi dahi teklif edilemez.

Atatürk'ün en büyük ve önemli kararı; Millî Hâkimiyete dayalı yeni bir Türk Devleti kurmak kararı olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Atatürk'ün hem ebedî, hem de en büyük eseridir.

Bilindiği gibi Atatürk bu kararını Büyük Nutuk'un başında şöyle açıklamıştır :

"Üç nevi karar ortaya atılmıştı. Birincisi, İngiltere himayesini talep etmek, İkincisi Amerika Mandasını talep etmek, Bu iki karar sahipleri Osmanlı Devletinin bir bütün halinde muhafazasını düşünenlerdi. Üçüncü karar Mahalli kurtuluş çarelerine bağlı idi. Meselâ bazı mıntıklar, kendilerinin Osmanlı Devletinden ayrılacağı nazariyesine karşı ondan ayrılmamak tedbirlerine tevessül ediyor. Bazı mıntıklar da Osmanlı Devletinin imha ve Osmanlı memleketlerinin taksim olunacağını (olup biti) kabul ederek kendi başlarını kurtarmağa çalışıyorlar." (8)

Atatürk sözlerine şöyle devam eder :

"Efendiler, ben bu kararların hiç birinde isabet göremedim. Çünkü bu kararların dayandığı deliller ve mantıklar çürük ve esassızdı. Hakikati halde, içinde bulunduğumuz tarihte Osmanlı Devleti'nin temelleri çökmüş, ömrü tamam olmuştu.

Osmanlı memleketleri tamamen parçalanmıştı. Ortada bir avuç Türk'ün barındığı bir ata yurdu kalmıştı. Son mesele bunun da taksimini temin ile uğraşmaktan ibaretti. Osmanlı Devleti, onun istiklâli, Padişah ve Halife, Hükümet, bunların hepsi medlûlü kalmamış bir takım manasız lâflardan ibaretti... Efendiler, bu vaziyet karşısında bir tek karar vardı: O da millî hâkimiyete dayanan, kayıtsız ve şartsız yeni bir Türk Devleti kurmak. İşte, daha İstanbul'dan çıkmadan önce düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulamağa başladığımız karar bu karar olmuştur." (9)

"Türkiye Cumhuriyeti yalnız iki şeye güvenir: Biri Millet kararı diğeri en ağır ve müşkül şartlar içinde dünyanın takdirlerine hakkı ile lâyük görülen Ordunun kahramanlığı" diyen Atatürk: Millî Mücadelenin en karanlık günlerinde yanında bulunan sadık yakınlarından gazeteci Yunus Nadi Bey'in "Her kerameti Meclisten beklemek niyetinde miyiz? diye sorması üzerine, Mustafa Kemal'in verdiği cevap şu olmuştur :

"Ben her kerameti Meclisten bekleyenlerdenim. Bir devreye yetiştik ki onda her iş meşru olmalıdır. Millet işleri de

ancak millî kararlara istinad etmekle, milletin hissiyat-ı umumiyesine tercüman olmakla hâsıdır. Milletimiz çok büyüktür. Hiç korkmayalım. O, esaret ve zillet kabul etmez. Fakat onu bir araya toplamak ve kendisine "Ey Millet, sen esaret ve zillet kabul eder misin?" diye sormak lâzımdır. Ben, milletin vereceği cevabı biliyorum... Bizim bildiğimiz hakikatler milletçe de tamamen malûm olunca, onun kararlar bahsinde de bizim gibi düşüneceği neden kabul edilmemelidir? Ben, bilâkis milletin bu hususta daha salim, daha kat'i kararlar vereceğine kaniim."

Biliyoruz ki, O'na Halifelik ve hayat kaydı ile Cumhurbaşkanlığı da teklif edilmişti: Şiddetle reddetti. Kurduğu fırkanın daimî ve değişmez başkanlığını bile kabul etmedi. «**Milletin sevgi ve güvenini kaybetmediğim müddetçe tekrar seçilirim; Milletin rey-i esastır**» diyordu.

"Hürriyet ve istiklal benim karakterimdir. Ben milletin ve büyük ecdadımın en kıymetli mirasından olan istiklal aşkı ile yaratılmış bir adamım. Çocukluğumdan bu güne kadar ailevi, hususi ve resmi hayatımın her safhasını yakından tanıyanlarca bu aşkı bilir. Bence bir milletle şeref, haysiyet, namusun ve insanlığın yerleşmesi ve yaşaması mutlaka o milletin hürriyet ve istiklale sahip olmasına bağlıdır. Ben şahsen bu saydığım özelliklere çok ehemmiyet veririm ve bu özelliklerin kendimde varlığını iddia edebilmek için milletin de aynı özellikleri taşımasını şart ve esas bilirim. Ben yaşayabilmek için mutlaka bağımsız bir milletin evladı kalmalıyım. Bu sebeple milli bağımsızlık bence bir hayat meselesidir. Millet ve memleketin menfaatleri gerektirdiği takdirde insanlığı teşkil eden milletlerden her biriyle medeniyet gereğinden olan dostluk ve siyaset münasebetlerini büyük bir hassasiyetle takdir ederim. Ancak benim milletimi esir etmek isteyen herhangi bir milletin de bu arzusundan vazgeçinceye kadar amansız düşmanım." 23 Nisan 1921 (Hakimiyet-i Milliye Gazetesi)

Atatürk'ün bu sözlerinde, biri şahsına ait, diğeri de milletin hayatı ile ilgili iki çeşit hürriyet anlayışı vardır. Fakat kendisinin hür olması için milletin de hür ve bağımsız bulunmasını şart koşmuş, ne var ki hürriyeti başıbozukluk anlamına almamıştır.

"Hürriyet olmayan bir memlekette ölüm ve çöküş vardır. Her terakkinin ve kurtuluşun anası hürriyettir... İçtimaî heyette en yüksek hürriyetin, en âli müsavat ve adaletin kararlı bir hale getirilmesi ve korunması ancak tam ve kesin anlamı ile Milli Hâkimiyetin kurulmuş bulunması ile olur. Bu itibarla, Hürriyetin de, müsavatın da, adaletin de dayanağı Milli Hâkimiyettir"

Atatürk'ün bütün devrimlerinin temelini Cumhuriyet rejimi içerisinde laiklik ilkesinin oluşturduğunu unutmamak gerekir. Gayet tabiidir ki, bağnaz ve tutucu bir toplumda halk egemenliğine/ulus egemenliğine dayanan cumhuriyetten söz edilemediği gibi, devrimcilikten veya laik sistemden de bahis etmek olanaksızdır.

Demokrasiyi benimsemiş siyasi rejimlerdeki cumhuriyetlerde özgürlüklerin kullanılma alanları, demokrasinin kuralları ile sınırlandırılmıştır. Demokratik sistem ile idare edilen cumhuriyetlerde hiç kimsenin sınırsız hak ve hukuku yoktur. Sınırsız hak ve hukukun olduğu rejimlere de demokrasi veya cumhuriyet denemez. Çünkü demokrasilerde ve demokratik cumhuriyetlerde kişilerin ve dolayısıyla toplumların özgürlükleri hukuk yolu ile güvence altına alındığı gibi, buların sınırları da adaletin kalemi ile çizilmiştir. Bu kısa açıklamadan sonra Atatürk'ün cumhuriyet ve devlet anlayışına değinelim.

"Hürriyet insanın düşündüğünü ve dilediğini başka birinin hiçbir tesir ve müdahalesi olmaksızın mutlak olarak yapabilmesidir. Bu târif Hürriyet kelimesinin en geniş mânasıdır. İnsanlar bu mânada Hürriyete hiçbir zaman sahip olmamışlardır ve olamazlar. Çünkü malumdur ki insan tabiatın mahlûkudur. Tabiatın kendisi dahi mutlak hür değildir, kâinatın kanunlarına tâbidir".

Ancak, esas fikir şu cümlede özetlenmiştir: "En büyük hakikâtlar ve terakkiler, fikirlerin serbest ortaya konması ve teati edilmesi ile meydana çıkar ve yükselir."

Fakat yine bütün bu yazılarda vatandaşın her türlü medenî hakları karşısında vazife mesuliyetinin olduğu fikri paralel olarak ifadesini bulmuştur. Onun için "Vatandaşların teşebbüs ve mesuliyet hisleri ne kadar inkişaf ederse Devlet için o kadar iyidir" demektedir.

Atatürk, kurmuş olduğu genç Türk Devleti'nin yapısını 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyetin temelleri üzerine oturturken, en kısa zaman da bunun gereği olan demokrasiye geçileceğini öngörüyordu. O da siyasi alanda demokrasinin çok partili sistemle gerçekleşeceğini bilincindeydi. Atatürk'ün zamanımızdan yaklaşık üç çeyrek asır evvel cumhuriyet için söyledikleri, bugün hala bazı batı ülkelerin elde etmeye çalıştıkları düşüncelerdir. O söylediklerimi bilimsel bir temel üzerine oturtmamış olsaydı, bu kadar zaman sonra düşünceleri hala güncelliğini koruyabilir miydi? Atatürk sadece bilgili bir asker, uzak görüşlü bir devlet adamı değil aynı zamanda gerçek bir düşünürdü. Ayrıca sadece düşünce üretmekle kalmamış, bu düşünceleri gerçekleştirerek, üçüncü dünya ülkelerine bağımsızlığın ve kurtuluşun yolunu da göstermiştir. Bugün bağımsızlık savaşı veren pek çok ülkede Atatürk adı hala bir bayrak gibi dalgalanıyorsa nedenini burada aramak doğru olur.

Atatürk'e göre sadece Cumhuriyete sahip olmak yeterli değildir. Ona layık olmak da gereklidir. Bunun içinde gereken yol yine eğitimden geçmektedir. Hürriyet ve bağımsızlığın kıymetini, erdemli ve özverili, çağdaş eğitim almış olan gençler, savaş alanlarında bu uğurda şehit düşen askerlerden çok daha iyi bilebilirlerdi Bağımsızlık; hürriyet, cumhuriyet bundan böyle savaşıarak değil, bunları değeri bilinerek korunacaktı. Onun için kılıçla elde edilen zaferler, siyasi, ekonomik, kültürel zaferlerle taçlandırılmalıydı.

Atatürk, hâkimiyet (egemenlik) tabirini kullanırken onu sınırsız ve en üstün bir kuvvet ve kudret olarak kabul etmiş ve T.B.M.M.'ni, milletin yegane temsilcisi olarak bu üstün kuvvet ve kudretle donatmayı, saltanat ve hilafeti kaldırarak yerine Cumhuriyet rejimini getirmek amacıyla tek çare olarak görmüştür.

Sivas Kongresi günlerinde, başlıca İstanbul gazetelerinin başyazarları, hatta daha sonra Bağımsızlık Savaşı'nda çok büyük hizmetler yapacak önemli kişiler manda tezini savunurlarken, Kongreye yüksek öğrenimdeki arkadaşları adına katılan bir askerî tıp mektebi öğrencisi, ateş ve heyecan içinde, kendisini Sivas'a yollayan tıbbiyelilerin "bağımsızlık davasını başarmak yolundaki çalışmaya katılmak üzere gönderdiklerini; mandayı kabul edemeyeceğini; kabul edecek olanlar varsa, bunları kim olursa olsun, red ve takbih edeceklerini" söyler; "farz-ı muhal (gerçekleşmesi imkânsız bir varsayım) olarak, manda fikrini Mustafa Kemal edecek olsa, onu da reddedeceklerini" haykırır.

Mustafa Kemal son derece duygulanmıştır. Heyecan dolu bir sesle: "Arkadaşlar, gençliğe bakın, Türk millî bünyesindeki asil kanın ifadesine dikkat edin" der. Atatürk, Türk gencinin damarlarındaki "asil kan" sözünü yıllar

sonra, Büyük Nutku'nun sonunda tekrar edecektir.

Meclisin 24 Nisan 1920'de Mustafa Kemal'in önerisi ile kabul ettiği ilkelere baktığımızda, 1. maddede egemenliğin ulusa ait olduğu vurgulanmaktadır. Dokuz ay sonra, 20 Ocak 1921'de kabul edilen Anayasanın 1.,2. ve 3. maddeleri kanunlaşmıştır. Özellikle 1. madde şöyle idi: "Hakimiyet Bila kayd-ü şart milletindir. İdare usulü, halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etme esasına müstenittir (dayanır)."

20 Nisan 1924'te kabul edilen 2. Anayasada da (Teşkilât-i Esasiye Kanunu) Hakimiyet Bila kayd-ü şart milletindir. TBMM milletin tek ve hakiki mümessili (temsilcisi) olup millet namına milli hakimiyeti temsil eder." denmiştir. Bu Anayasa da milletin temsilcisi olmak ve milletin egemenliğini kullanmak için TBMM'den başka bir kuruluş veya organ tanımamıştır. Bu Anayasayı da isletecek olanlar bizzat kurtuluş savaşını başarmış, bir önceki Anayasa da milletin hakimiyetine inanmış kişilerdi. 1924 Anayasası aslında bunalımlı (savaş) dönemlerin yönetim tarzı olan, kuvvetlerin tek elde toplanması zorunluluğunu öngören kuvvetler birliği sistemini kabul etmekle, normal zamanlarda bu sistemin çıkaracağı sakıncaları dikkate almamıştır. Hukukçulara ve siyasal bilimcilere göre, ferdin hak ve hürriyetlerini tehlikeye sokması mümkün olan "kuvvetlerin birliği" esası daha liberal olan "kuvvetlerin ayrılığı" esasına tercih edilmiş, fakat bu, hakimiyetin kayıtsız ve şartsız milletin elinde olduğu ilkesinin kabulü ile de uzlaştırılmıştır. Kurtuluş Savaşı'nı başarmış, vatansever insanların elinde muhtemel sakıncalar vücut bulmamış, yöntemden etkilenmeksizin ana ilke zedelenmemiştir.

9 Temmuz 1961 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası da ulusun egemenliğine gereken yeri 4. maddede vermiş, fakat maddenin içeriğinde önemli değişiklikler yapmıştır.

Madde 4: Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milleti'nindir. Millet, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır. Egemenliğin kullanılması hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz.

1961 Anayasasında ilk defa metine Türk kelimesi eklenmiş, egemenliğin kullanılmasında "yetkili organlar" denerek de ilk defa TBMM'ye karşı bir tepki gösterilmiştir. 1961 Anayasasında egemenliği kullanacak organların yetkilerinin sınırları da belirlenerek bu organlar da Anayasa sınırları içine çekilmiştir. Böylece, Anayasa millet egemenliğinin hukuki bir belgesi olmuştur. Aynı zamanda, yetkili organlar deyimi Anayasa Mahkemesi ve Yargı organlarını da millet egemenliğinin temsilinde söz sahibi yapmıştır. Her organın yetkileri belirlenip, yetki devredilmesi önlenerek; bu organların kendilerine ait olmayan yetkileri kullanarak Anayasaya ve dolayısıyla ulusun egemenliğine ters düşmeleri önlenmek istenmiştir. 1961 Anayasasının bir siyasi devire tepki olarak askeri bir müdahale sonrası hazırlandığını da hatırlamak yerinde olur.

1961 ve 1982 Anayasalarındaki Millî Egemenlik Anlayışı

Ancak Millî Kurtuluş Savaşı'ndan sonra meydana getirilen anayasaların millî egemenliğin temsili hususundaki anlayışı ile 1961 ve 1982 anayasalarının millî egemenlik anlayışları arasında esaslı farklar vardır.

1921 ve 1924 anayasaları Türkiye Büyük Millet Meclisini egemenliğin kullanılmasında yegane temsilci olarak kabul

ediyordu. Böylece meclis üstünlüğüne dayalı millet iradesiyle meclis iradesini birbiriyle bütünleştiren, özdeştiren bir durum ortaya çıkmış bulunuyordu. Böyle bir meclisin yetkileri kısıtlanamaz; zira meclisin iradesini kısıtlamak, milletin iradesini kısıtlamak olur. Dikkat edilmelidir ki, bize Kurtuluş Savaşını kazandıran büyük Meclisin kısıtlanamaz iradesinin bugünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde de tecelli ettiği görüşünden hareketle örneğin Anayasa Mahkemesi kararlarının eleştirildiğine, mahkemenin kararlarıyla millet iradesine sınırlar konulduğuna işaret eden görüşlere rastlanmaktadır. Oysa 1961 ve 1982 anayasalarının egemenlik anlayışı, evvelkilere nazaran farklıdır. Egemenlik hiç şüphesiz kayıtsız ve şartsız Türk milletindedir. Bu bakımdan herhangi bir değişiklik yoktur. Böylece egemenlik hiçbir güç veya kudretle paylaşılamaz. Hiçbir kişi kendisini millet yerine koyarak egemenliğin içerdiği yetkileri kullanamaz, kendisinde böyle bir yetenek bulunduğunu iddia edemez. Egemenliğin kendisine özgü vasıflarıyla mutlak oluşu onun yegane sahibi olan millette tecelli eder. Ancak egemenliğin millet adına kullanılmasında, her yetki için olduğu gibi, kayıtlar vardır. Bu kayıtlar Anayasanın açık hükümlerinde ifadelerini bulmaktadır.

7 Ekim 1982 Anayasası, 1961 Anayasasının milli egemenlikle ilgili 4. maddesini 6. madde olarak almış, bu Anayasasının milli egemenlikle ilgili hükümleri Danışma Meclisi'nde tartışma konusu olmuştur.

Boyun eğmemek yani bağımsızlık, sadece dışarıya karşı korunması gereken bir ilke ve tavır da değildir. Nitekim Anayasamızın 6. maddesi;

"Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Türk milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiç bir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz" buyurduğu gibi, bunu takip eden 7. maddesinde de;

"Yasama yetkisi, Türk milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez" denilmektedir.

1961 Anayasasının egemenlik yetkili organlar eliyle kullanılır hükmü 1982 Anayasası için açık olarak Yasama yetkisini TBMM, Yürütme yetkisini Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu, Yargı yetkisini de bağımsız mahkemeler kullanılır şeklinde değiştirilmek istenmiş, fakat bu öneri kabul edilmemiştir. Yine "yetkili organlar eliyle" denilerek, bir yetki kargaşasına zemin hazırlanmıştır. 1961 Anayasası sürecinde, idari ve özerk kuruluşlar egemenlik yetkileri kullanmaya kalkmışlardı. Fakat, 1982 Anayasasında bu kuruluşların yetkileri açıkça sınırlanarak yasama organının yetkilerine karışılması önlenmiştir. Öte yandan da 1982 Anayasası Cumhurbaşkanı kararnamesi ve kanun hükmünde kararname çıkarmak gibi yetkiler icad ederek ulus egemenliğinin kullanılmasında yeni usuller getirmiştir. Böylece şahsi ve kurul niteliği olan organlara ulus egemenliği ilkesi kılıfıyla keyfi ya da sorumsuz kararlar alabilme ortamı yaratılmıştır.

23 Temmuz 2002 Türk bağımsızlık savaşı ve Türk demokrasi devriminin temellerinin atıldığı Erzurum Kongresi'nin 83. yıldönümü idi. Mustafa Kemal'in düşünce ve eylem önderliğinde gerçekleşen bu savaş ve devrimin, özgürlük, bağımsızlık, barış ve sürekli gelişmenin evrensel anahtarlarını içerdiği, bir daha 'kurtuluş savaşı vermek zorunluluğuna düşmemenin güvencesini sağladığı" her yıldönümünde özenle ve ısrarla vurgulanmalıdır. Çünkü

uluslararası sömürgeciliğin yeni kılıfları olarak kullanılan "post-modernizm", "küreselleşme", "devleti küçültme" propaganda bombardımanları altında, "ulus" olgusuna, ulusların bağımsız varlığına ve ulusa karşı sorumlu yönetim düzenine ciddi saldırılar yapılmaktadır. Gerçekten de bugün dünyanın geri bıraktıran büyük çoğunluğunun özgürlük, bağımsızlık, barış ve güvenliği tehdit edilmektedir. Örneğin Çok Uluslu Şirketlerin güdümündeki G-8'in, bunların güdümündeki IMF, Dünya Bankası ya da Dünya Ticaret Örgütü'nün dayatmalarının ulusların istençleriyle bir ilgisi olmadığı, ulusların istençlerine kulak bile asmadıkları açıktır.

Bu tehditleri sonuçsuz bırakmanın evrensel yolu, Mustafa Kemal'in Erzurum'da 5 Temmuz 1919 günü arkadaşlarına önerdiği ve en başta da kendisinin bağlı kaldığı yoldur:

"Açıkça ortaya çıkmak, ulusun hakları adına yüksek sesle bağırarak ve bütün ulusun bu sese katılmasını sağlamak gerekir."

Mustafa Kemal'in başlı başına bir uygarlık düzenlemesi değerindeki demokrasi devriminin altın anahtarı, "**ulusal egemenlik**" ilkesidir. Tüm Kurtuluş Savaşı ile Cumhuriyet Devrimlerinin ruhunu, meşruluğunu oluşturan bu ilke, Erzurum Kongresi sonuç bildirgesinden başlayarak şöylece bayraklaşmıştır: "**Ulusal güçler etken ve ulusal istenç egemen olacaktır!**"

Ulusal egemenlik düzeninden yoksunluğun ne yıkımlı sonuçlar verdiğine de işaret eder:

"Yurtta geleceğimize sahip çıkan bir ulusal erk ve istencin bulunmadığı yanlış kanısı egemen olmuş ve cansız bir yurtla kansız bir ulus neleri hak ederse, İtilaf Devletleri onları uygulamaya başlamıştır."

Mustafa Kemal'in Erzurum Kongresi'nde dile getirdiği düşünceler bugün için de ibretle göz önünde bulundurulacak değerdedir:

"Gün geçtikçe artan bir şiddetle devletimizin hakları, hükümetimizin saygınlığı, ulusumuzun onuru, saldırılara ve haksızlıklara uğradı. Osmanlı uyruklarından olan Rum ve Ermeni öğeleri gördükleri yüreklendirme ve yardımın sonucu olarak ulusal namusumuzu yaralayacak taşkınlıklardan başlayarak üzücü ve kanlı aşamalara varan utanmazca saldırılara koyuldular. Ancak derin bir üzüntüyle kabul etmek zorundayız ki bu gözü peklikler, **ulusal denetimin dışında bulunan merkezi hükümetlerin her birinin ötekenden daha kötü bir biçimde gösterdiği zayıflık ve güçsüzlük belirtilerinden ve başkentteki bir bölüm basında görülen pek karanlık tutkuların ve ulusal vicdanın inkar edilip ulusal güçlerin savsaklanmasından dolayı genişlemiştir.**"

Sonuç

Türk Milleti gerek Kuvâ-yı Millîye döneminde gerekse bugün; "özgürlük için özgürlük" adına vatan coğrafyasının ve devletinin bölünmesine yönelik hiçbir zaman kabul etmemiştir. Milletimizin psikolojik yapısını son derece iyi tahlil eden ve anlayan Mehmet Akif'in "Canı, cananı bütün varımı alsın da Huda / Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda" anlayışı içinde güneydoğusundan batısına kadar Türk halkı, kendi vatan bütünlüğü için kendi evladını şehit vermeyi bir onur, bir kutsal paye kabul etmiştir. Bu büyük millet, ne yaparlarsa yapsınlar, demokrasiyi

de, hürriyeti de yurt ve millet bütünlüğü içinde anlamakta, kabul etmekte ve istemektedir.

Bugün Türkiye'de çeşitli siyasal kuruluşların temsilcileri, demokrasi lafını ağızlarından düşürmemekte ve Türkiye'nin hızla demokrasi ortamına geçmesinden söz etmektedirler. Arzuladıkları demokrasi, Türk kitlelerinin mutluluğunu sağlayacak demokrasi ise, bunun milli demokrasi olması gerekir. Oysa ki; bugün milli demokrasinin oluşma olanakları, yukarıda izah ettiğimiz üzere çok sınırlı, hatta imkansız bulunmaktadır. Kaldı ki, ekonomik ve kültürel özgürlüğe kavuşmamış bireylerin siyasal özgürlüğünden bahsedilmesi gülünecek bir durumdur. Öyleyse istenen demokrasi, gerçekte varolan liberal ekonomiye dayalı zümre demokrasisinin restorasyonundan başka bir şey olmayacaktır. Bu hal ise, fakir Türk kitlelerine dönük bir aldatmacadan başka bir anlam taşımayacaktır.

Daha önce de açıkladığımız gibi, milli demokrasilerde hakimiyetin gerek ekonomik, gerek siyasal, gerekse kültürel alanda kayıtsız şartsız milletin olması, millete dayanması gerekir.

Bugün gelir dağılımındaki dengesizlik ülkemizin en önemli sorunları arasındadır. Yolsuzluklar bunu yaratan en önemli etkenlerden birisidir. İrticanın, terör ve şiddetin beslendiği kaynak da gelir dağılımındaki dengesizliktir. Gelir dağılımındaki dengeyi sağlayacak en önemli unsurlardan birisi ise Denetim Düzenegi'nin çok iyi kurulması ve çalıştırılmasıdır. Bağımsız Denetimin yapılamadığı bir ülkede yolsuzluklarla savaşmak neredeyse olanak dışıdır; böyle bir ülkede doğruluk ve dürüstlük kavramları anlamlarını yitirir.

Bu nedenle ulusal iradenin gerçek anlamda tecelli edebilmesi için ;

Milletvekilleri, artık parti başkanlarının değil, Ulus'un Milletvekilleri olarak ve T.B.M.M 'nin bu ülkenin en yüce organı olduğu bilinciyle, etkin ve adil denetimin sağlanabilmesi için şu yasal düzenlemeleri ivedilikle yapmalıdır:

- 1) İlk olarak siyasi partilerin gelirleri denetlenmeli ve saydamlığa kavuşturulmalıdır.
- 2) Siyasi parti gelirleri yasası değiştirilerek parti gelirleri saydamlaştırılmalıdır. Siyasi partilerimizin saygın olmaları Türkiye'nin saygın olması ile eşanlamlıdır. Keza, T.B.M.M. üyelerinin ticaretle uğraşmamalarının koşul olarak sağlanması ve siyasi ahlak yasalarının T.B.M.M.'den geçirilmesi Ulus'umuzun Milletvekillerine olan saygısını ve güvenini arttıracaktır.
- 3) Servet beyanı uygulamasına geçilmelidir.

Türkiye'de vergi vererek gelir dağılımındaki dengenin sağlanmasında ülke için maddi ve manevi yükümlülük taşıması gereken kişilerin, vergi vermek yerine, rüşvet ve haraç vererek sistemi yozlaştırmışlarının önü kesilmelidir. dir. Servet Beyanı, rüşvet verebilecek kişiler üzerinde de denetleme yapabilme kapısını açacaktır.

4) Mal bildirimleri halka açık hale getirilmelidir. Bu yapılmadığı sürece, kurum olarak T.B.M.M., milletvekilleri ve bürokratlar bilinçli olarak yıpratılmaya hedef olmaktadır. Demokrasimizin daha fazla gelişmesi için, T.B.M.M.'nin ve Devletin bürokratlarının saygınlığını korumak ve yükseltmek gerektiği unutulmamalıdır.

5) Siyasilerin Polis ve Yargı üzerindeki atama yetkileri azaltılmalı, bu konuda evrensel uygulamalar süratle yasalaştırılmalıdır.

Türkiye'nin Hukuk Devleti olma yolunda büyük adımlar atması gerekmektedir. Bu ancak siyasilerin Yargıdan ellerini çekmeleri, Yargı elemanlarının ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması, Yargıda yükselme koşullarının liyakâta bağlanması, hukuk eğitiminden başlamak üzere hukukta temel yeniliklerin yapılmasıyla mümkün olacaktır.

6) Yolsuzluk yaptıkları, rüşvet aldıkları, rüşvet verdikleri, bunların örtülmesine yardımcı oldukları ve örtmeye yeltendikleri bağımsız Yargı tarafından kanıtlanan kişiler için en ağır suç ve parasal ceza hükümleri konulmalı,

mevcut yasalardaki hafiflikler süratle giderilmelidirler.

Ulus'umuza:

**"... Saygıdeğer Ulus'uma şunu öğütlerim ki; bağrında yetiştirerek başının üstüne dek çıkaracağı adamların kanındaki, vicdanındaki öz mayayı çok iyi incelemeye dikkat etmekten, hiç bir zaman geri kalmasın!"
(Mustafa Kemal Atatürk, Söylevden)**

TBMM her istediğini yapamaz. Ulusal egemenlikten söz edip insan haklarına, temel özgürlüklere aykırı düzenlemelere kalkışamaz. Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin en temel organı niteliğiyle kendi varlığını ve bunun ulusal dayanaklarını göz ardı eden işlemlere girişemez.

Değiştirilmesi zorunlu kurallar, hatta tümüyle yenilenmesi gereken anayasa dururken, gereksiz, anlamsız, zamansız ve sakıncalı değişiklikler önermek, yeterli oyu sağlamak için siyasal rüşvet niteliğinde başka anayasa ve yasa maddeleri değişikliğiyle pazarlıkta çirkin ödünler vermek, halkoyundan kaçınarak halka, adaletten kaçarak yargıya güvenle; milletvekillerini ve gizli oylarını gözetleyerek ortaklar kararıyla baskı uygulamak milletvekilliği onuru ve TBMM saygınlığıyla bağdaşmadığı gibi ulusal egemenlikle asla uyumsuz. Ulus–devlet nasıl uluslaşmanın somut örgütlenmesi, ulusal egemenliğin hukuksal yapısı ise, başta yasama organı, yürütme ve yargı organları, bu yapının ana öğeleridir. Hepsinin gerçek, öz sahibi ise ulustur.

Ulus yapısının bozulmak, ulus–devletin iç ve dış sapmalar ve sapkınlıklarla, sözde ilerici ve demokrat gösterişçilerle, çıkarıcı, numaracı cumhuriyetçi yeni mandacılarla, Arap milliyetçisi, ümmetçi şeriatçılarla yıkılmak istendiği günümüzde devletin tekliğini, ülkenin tümlüğünü, ulusun birliğini ödünsüz koruyarak ulusal egemenliği güçlendirmeliyiz. Duyarlık ve özenimiz; çelişkileri, aykırılıkları ve tüm kötülükleri önleyecek, başıboşluk, başına buyruk, sorumsuzluk, ilkesizlik ve tutarsızlık bitmese de azalacaktır. Laik Atatürk Cumhuriyeti'ne ve temel organlara yaraşmayan olumsuzluklardan, dayatmalardan ve anayasaları delmeye yeltenenlerden böylece kurtulabiliriz.

Bugün Türkiye'de partiler padişahlık usulü ile yönetilmektedir. Padişahın, vezirlerin ve divân–ı hümayunun yerlerini, parti genel başkanı, parti genel idare kurulu ve parti disiplin kurulu almışlardır. Partilerin işleyişlerinin ve yapılarının egemenlik ulusundur ilkesiyle ne bir ilgisi, ne de bu ilkenin gerçekleştirilmesine katkısı vardır. Her şeyden önce, değil vatanın, partilerinin idaresini ve işleyişini dahi demokratik esaslar çerçevesinde beceremeyen ve hazmedemeyen insanlardan millet idaresinin gereklerine ve Ulusun Egemenlik Haklarına saygı göstererek, bu ilkelerin işleyişini sağlamalarını beklemek bir hayaldir. Partilerin işleyişinde milletin vekillerinin vicdanlarına göre, birey olarak millet adına, özgürce millet çıkarları doğrultusunda karar verme egemenliklerini tanımaz, bunu sağlamazsak, ulusun egemenliğinden hiçbir zaman söz edilemez.

İlk TBMM'nde ve Kurtuluş Savaşı sonrası Cumhuriyetin ilk yıllarında o zamanın koşulları gereği, kuvvetlerin birliği esasını benimsemek zorunluydu. Vatanı kurtaran, onun için savaşmış, yüksek karakterli milletin vekillerinin elinde kuvvetler birliğinin sakıncaları ortaya çıkmamıştır. Türkiye'de Kurtuluş Savaşı döneminde yapılanlar o dönem koşulları için yapılmıştır. O dönemde yapılanlar tarihin şartları içinde değerlendirilmelidir. Gerçek ve öz olan bu insanların iyi niyeti, vatanperverliği ve vatanın çıkarlarını kendi çıkarlarının önünde tutmuş olmalarıydı. Günümüzün

temelini oluşturması gereken bu öğeler bugün yok olmuş, ancak sınırlı olduğu iddia edilerek iyi niyetle konulan her madde kötü niyetle suistimal edilmiştir.

Birinci Meclis, titiz ve kıskançtı... Bu Meclis, yetki devrini düşünmek bile istemezdi. Cepheye yoklukların, parasal sıkıntıların had safhada çekildiği anda bile, yasa gücünde kararname yetkisi vermedi. 1922 yılında 11, 12 ve 13 Nisan'da geceli gündüzlü süren gizli celselerde "Vaziyet-i Maliye Hakkında" istenen yetki yerine yasa çıkarıldı. Yetki devri, sadece Sakarya Meydan Savaşı'nda, Başkumandan Atatürk'e verildi. O da uzun tartışmalar sonunda...

Birinci Meclis, çarpıcı işler de yapmıştı. Bir örnek. O yıllarda tütün tekeli Fransızlardadır. Fransız Tütün Rejisi, bizim vekillerimiz için kutularda sigara yaptırmış... 15 Nisan 1922 günlü oturumda kıyamet kopar; "Buraya imtiyaz için gelmedik, biz halkız ve halkçılıkla iftihar ederiz..." Ve sigaralar reddedilir.

Birinci TBMM işte buydu... Ve örnekleri de çoktu. Bir de bugünü düşünün.
Bugünkü Mecliste, imzasının arkasında durmayan vekillerimiz var.

Genellikle kuvvetlerin birliği esası olağanüstü zamanların temsil şekli olarak düşünülür Öte yandan kuvvetlerin ayrılığı esası normal zamanların temsil şeklidir. Kuvvetlerin ayrılığı esası millete, egemenliğini daha iyi kullanabilme ve temsilcilerinin bu ilkeyi çiğnememeleri için, onları daha iyi denetleme gücü verir. Ulus egemenliğinin Gerçek anlamda işlerlik kazanması için, sistemin kuvvetlerin ayrılığı esasına göre yeniden düzenlenmesi zorunludur. Kazandığımız tarihi deneyimler, Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ortam, bugünkü temsilcilerinin sergilediği karakter özellikleri, tanık olduğumuz kişisel ve siyasi eğilimler, ulus egemenliğine ve ulusal yönetime (demokrasi) gösterdikleri saygının derecesi, bunun inkar edilemez gerekçeleridir.

Bugün Türkiye'de yürütme, yasama ve yargı; birçok yöneticisinin demokrasi kültürünün ve demokrasi terbiyesinin eksikliği ve her türlü iyi niyetsizliğin de yardımıyla birbirlerine bağımlı hale getirilmiş, sistem tamimiyle yozlaştırılmış ve egemenlik ulusundur ilkesi işlemez hale getirilmiştir.

Demokrasi, halkın kendi kendini yönetmesi, yönetim düzeninde halk iradesinin ağır basması veya yönetimin halk tarafından desteklenmesidir. Başka bir söyleyişle, devlet ve yönetim gücünün topluma ait olmasıdır. Ne var ki, tatbikatında bu tarif sözde kalmakta ve her rejim kendi anlayışının gereklerine uygun bir demokrasi yaratmaktadır.

Milli egemenliğin korunup işletilebilmesi, milli egemenliği temsilen kullanan organları denetleme yollarının kayıtsız ve şartsız ulusun elinde bulunmasını sağlamaktan geçer. Yürütme, Yasama ve Yargı organlarının ayrıştırılarak bağımsız olarak milletin denetlemesine tabi olabilmelerinin ve millet adına da birbirlerini dengeleyebilmelerinin yolları açılmalıdır. Kuvvetlerin millet tarafından denetlenebilmesi, sonuçta genel seçimlerde oy kullanarak sağlanır. Ulus uygun görmediği kişilere kendini temsil görevi vermez. Nitekim son genel seçimlerde millet, egemenliğin kayıtsız ve şartsız millete ait olduğunu çarpıcı bir sonuçla ortaya koymuş, adeta meclisi fesh etmiştir.

Bu denetleme yalnızca siyasal bir denetlemedir ve tam değildir. Ulusal denetlemenin bir diğer unsuru da hukuki olarak cezai denetleme yollarının da ulusun elinde olmasıdır. Bu da ancak Yargı organlarının bağımsızlığını sağlamakla ve milletvekillerinin dokunulmazlıklarını kaldırmakla mümkün olacaktır. Böylece hem siyasal, hem

hukuken cezai olarak denetlenebileceğini bilen milletin vekilleri, görevlerini hukuken vatandaşa karşı sorumlu ve bilinçli yapmak zorunda kalarak çok daha verimli olacaklardır. Bu şekilde Ulusal İradenin kılıcı çok keskin olacaktır. O kılıcı ancak vicdani hür, hür düşünceli, yüksek karakterli, kendini vatana ve millete adanmış, milletin hizmetçisi olmayı şeref sayan, bu milletin kendine güvenen en değerli evlâtları korkmadan taşıyabileceklerdir. Ulusal egemenliğin tam anlamıyla bilincinde olan ve onu korumayı her şeyin üstünde tutan evlatlarının elinde Türkiye'mizin bütün sorunları, en kısa zamanda en iyi çözümleri bulacaktır.

1. Afet İnan, **Medenî Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları**, T.T.K. Yay., Ankara 1988, 23–24.
2. Afet İnan, **Medenî Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara 2000, s.37.
3. İnan, 43.
4. Utkan Kocatürk, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, 3. Basım, Ankara 1984, 22.
5. Afet İnan, **Medenî Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları**, T.T.K. Yay., Ankara 1988, 35.
6. Kocatürk, 16.
7. Kocatürk, 240.
8. Kemal ATATÜRK, **NUTUK (1919–1927)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara 2000, 8
9. **NUTUK, 9**

www.stradigma.com

aylık strateji ve analiz e-dergisi

STRADIGMA.com bir FORSNET e-yayıdır